

א. בכ"ז יותר חמורה עליהם טומאה, ובגלל איסור הנאה לבד עוד היו יכולים לזלזל באביהם ואמם כ"כ עד שיבואו לעשות מעורם שטיחים לחמור, לכן אמרו שמיטמאים – ועי"ז ימנעו (תוספות בת"א, תוספות סנהדרין מז ע"א ד"ה משמשי, רשב"א בסוגיין ובהולין שם ובתש"ח"א סי' ססה, ריטב"א, ר"ן בת"ב, תוספות הרא"ש, תוספות חולין קכב ע"א).

ב. עור אינו בכלל בשר המת להיאסר בהנאה מן התורה (תוספות בת"ב, הרשב"א בתש"ש וְהאריכו בזה הפוסקים אם כן הלכה או לא, ועי' שו"ת יביע אומר ח"ג יו"ד סי' כ-כא ושו"ת אור לציון ח"א יו"ד סי' כח).

ג. באביו גוי או עבד (השואל בשו"ת הרשב"א שם, והרשב"א שם דחהו מכל וכל דודאי לא נגזור בכל ישראל משום מקרה שכוה).

ד. לא יקיימו לשבת עליו אלא להתאבל עליו (ר"ן בת"ב ב).

ה. עשיית מרדעת לחמור נקרא תשיש שלא כדרך הנאתן (מי נדה, ועי' להלן בענין הגירסא בגמרא 'לחמור').

'עורות אביו ואמו' – אין צריך לומר דנקט דוקא עורות אביו ואמו משום דשכיחי גביה טפי, אלא משום שמעשה זה חמור יותר אם עושה כן, ומשום חשש שיעשה כן בשאר עורות לא היו גוזרים רבנן טומאה (תוספות חולין קכב ע"א). ועוד י"ל שדוקא מאביו ואמו עושה כן כדי לזכור אותם (רמב"ן דלעיל) או משום דטובים לכישוף יותר (רדב"ו דלעיל). עוד י"ל דרבותא נקט, שיש חשש שאפילו עורות אביו ואמו יפשיטו ויעשה שטיחין לחמור, וכ"ש של שאר בני אדם (רשב"א חולין שם).

'שטיחין לחמור' – בכל הראשונים כאן ליתא 'לחמור', ואדרבה מתבאר מדבריהם שהתשמישים אחרים, עי' לעיל. ובריטב"א הביא בשם רש"י ותוספות שכתבו שיעשה מרדעת לחמור. וברש"י ותוס' שלפנינו ליתא, רק איתא ברש"י (חולין שם) 'שטיחין למיטה ולקתדרא לישב עליהן'.

(ע"ב) 'כיחו וניעו ומי האף' – רש"י (בבא קמא ג ע"ב) פ"י: כיחו – רוק הפה, ניעו – ליחת החוטם. עכ"ל. והקשו התוספות שם מהגמרא כאן שכותבת 'כיחו וניעו ומי האף', משמע דמי האף הוא דבר שלישי, לכן כתבו התוספות ש'כיחו' הוא היוצא מן הגרון בכוח, וניעו הוא היוצא מן הפה ע"י נענוע קל. וכ"כ הערוך והריטב"א בסוגיין. אמנם התוספות בסוגיין הביאו עוד פי' הפוך: 'כיחו' זו הליחה היוצאת בקלות, בכוח מעט, וניעו זו הליחה היוצאת בנענוע חזק ורב. ע"כ. ובשיטה מקובצת (בבא קמא שם) הביא בשם רבינו חננאל: 'כיחו' רוקו בליחה עבה, 'ניעו' בליחה רכה. עכ"ל [ולפנינו בר"ח שעל הדף בגמ' דפוס וילנא איתא רק: 'כיחו וניעו פירוש רוקו בליחה עבה או רכה. אמנם בר"ח הנדמ"ח הוצ' מוסד הרב קוק הגירסא כבשטמ"ק הנ"ל]. עוד כתב בשטמ"ק שם בשם המאירי: 'כיחו' הוא הרוק העבה היוצא מן החזה בכוח, 'ניעו' היא הליחה הגסה היוצאת דרך האף, 'מי האף' היינו משקה הזב עם כיחו וניעו, פירוש המים היוצאים בלא כוח. ע"כ. וכתב הפתחי נדה, דלפי ביאור המאירי הנ"ל תתורץ קושית התוס' ב"ק שם על רש"י. והבן. ובתוספות חכמי אנגליה בסוגיין כתבו: כיחו הוי עב מניעו, ונעקר מגוף מסמוך לריאה, וניעו נעקר מעומק הגררת ולא מגוף. עכ"ל, עע"ש.

דף נז

'מאי דרוש לא תסיג גבול רעך ... כל שיש לו נחלה יש לו גבול' – פרש"י: ומוקמינן לה בספרי במוכר קברי אבותיו. עכ"ל. וקצת פלא איך דרשו כן הכותים שהרי כל הלימוד ש'גבול'